

Ἀποστολή καί Ἱεραποστολή στήν Μέση Ἀνατολή

Πρώτη φορά πῆγα στόν Βόρειο Λίβανο, διά τῆς Δαμασκοῦ τῆς Συρίας, τόν Φεβρουάριο τοῦ ἔτους 1988, γιά νά διδάξω στήν Μπελεμέντειο Θεολογική Σχολή «Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός» τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας. Στήν συνέχεια, ἐπανειλημμένως, ἐπισκέφθηκα τήν Συρία καί τόν Λίβανο γιά τόν ἴδιο σκοπό, ἀλλά καί περιῆλθα τίς πόλεις καί τά χωριά, τελώντας τήν θεία Λειτουργία, κηρύττοντας τόν θεῖο λόγο καί ὁμιλώντας σέ φοιτητές καί καθηγητές.

Τήν ἐποχή ἐκείνη ὁ Βόρειος Λίβανος ἦταν κάτω ἀπό τήν κυριαρχία τῆς Συρίας καί ἦταν γεμάτος ἀπό Σύρους στρατιῶτες. Ἐπί πλέον ὁ Λίβανος περνοῦσε τήν δεύτερη φάση τοῦ ἐμφυλίου πολέμου καί ὅλη ἡ περιοχή ἦταν ἀναστατωμένη. Ὁ πόλεμος ἄρχισε τό 1975 καί μέ μιά προσωρινή διακοπή τελείωσε τό 1990, δηλαδή κράτησε 15 χρόνια.

Ἀπό τήν ἐπίσκεψή μου αὐτή στήν Μέση Ἀνατολή διατηρῶ στήν μνήμη μου θετικές καί ἀρνητικές ἀναμνήσεις. Πολλές φορές ἀναπολῶ τίς περιπέτειές μου στόν Λίβανο καί τήν Συρία καί συμβαίνει καί ἐδῶ ὅ,τι μέ κάθε περιπέτεια τήν ὁποία διερχόμαστε στήν ζωή, δηλαδή μετά ἀπό πολλά χρόνια ξεχνᾶμε τά ἀρνητικά καί ἐνθυμούμαστε τά θετικά γεγονότα τῆς περιόδου.

Τά δύο πρῶτα χρόνια πού πῆγαίνα στήν Συρία καί τόν Λίβανο –γιά πρώτη φορά στήν ζωή μου– κρατοῦσα ἡμερολόγιο καθημερινῶς. Αὐτό τό ἔκανα γιατί ἐντυπωσιάσθηκα ἀπό τίς νέες συνθήκες τίς ὁποῖες συναντοῦσα καί ζοῦσα σέ μιά ἐμπόλεμη περιοχή, πρωτόγνωρη γιά μένα. Ἔτσι, αἰσθάνθηκα τήν ἀνάγκη νά καταγράψω τίς ἐμπειρίες αὐτές γιά νά ἀντιμετωπίσω τόν πανδαμάτορα χρόνο, ὁ ὁποῖος ἔχει τήν ιδιότητα νά ἀφαρπάξει ἀπό τήν μνήμη μας πολλά γεγονότα.

Πέρασα δύσκολες ημέρες στην Συρία και τόν Λίβανο. Αίσθανόμουν ότι με προστάτευε ο Θεός, οί εὐχές τοῦ μακαριστοῦ Γέροντά μου Μητροπολίτου Ἐδέσσης Καλλινίκου καί μέ βοήθησε ἀποτελεσματικά ἡ ὀρθόδοξη θεολογία γιά τήν ὁποία συνεχῶς ὀμιλοῦσα ὄπως καί ἡ συνεχῆς «εὐχή» πού ἔκανα.

Τό κείμενο πού ἀκολουθεῖ, μετά τά πρῶτα εἰσαγωγικά κεφάλαια, εἶναι οἱ σημειώσεις πού κρατοῦσα κατά τίς ἐπισκέψεις μου στην Συρία καί τόν Λίβανο, κατά διαστήματα τῶν ἐτῶν 1988-1990. Σέ ἄλλες ἐπισκέψεις μου δέν κρατοῦσα σημειώσεις, ἀπλῶς ἔγραφα μερικά κείμενα. Νομίζω ὅτι τό βιβλίο αὐτό ἔχει ἱστορική ἀξία καί ἔντονο κοινωνιολογικό περιεχόμενο.

Στό ἀρχικό πρωτότυπο κείμενο ὑπάρχουν ὄλα τά ὀνόματα τῶν ἀνθρώπων μέ τούς ὁποίους ἤλθα σέ ἐπικοινωνία. Στην ἔκδοση αὐτή, ὅπου ὑπάρχει ἀνάγκη γιά λόγους ἀσφαλείας, ἐγράφη τό ἀρχικό γράμμα τοῦ ὀνόματος ἢ ἀποσιωπήθηκε τελείως, γράφοντας ἕνα ἄλλο χαρακτηριστικό γνώρισμα.

Εὐχομαι ἡ ἔκδοση αὐτή νά ἐνημερώσει τούς ἀναγνῶστες γιά τό τί συμβαίνει στην Μέση Ἀνατολή, τήν Συρία καί τόν Λίβανο, κυρίως νά ἀντιληφθοῦν τήν σημασία πού ἔχουν γιά μᾶς τούς Ὀρθοδόξους Ρωμηούς τόσο οἱ περιοχές αὐτές, ὅσο καί οἱ αὐτόχθονες κάτοικοί τους.

Πρόλογος

* * *

Ἡ Μπελεμέντειος Θεολογική Σχολή παίξει ἕναν σπουδαῖο ρόλο στην ἀνάπτυξη τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς ζωῆς, διότι ἀπό αὐτήν ἐξέρχονται θεολόγοι, Ἱερεῖς καί Ἐπίσκοποι τῆς Ἐκκλησίας. ἤδη μέχρι τώρα οἱ περισσότεροι Μητροπολίτες καί Ἐπίσκοποι εἶναι ἀπόφοιτοι αὐτῆς τῆς Σχολῆς. Τό ὅτι οἱ φοιτητές μαθαίνουν τήν ἑλληνική γλώσσα εἶναι πολύ σημαντικό. Δέν τό βλέπουμε αὐτό ἀπό ἐθνικιστικῆς, ἀλλά ἀπό ἐκκλησιαστικῆς πλευρᾶς. Τούς δίνεται ἡ δυνατότητα νά διαβάσουν κεί-

μενα γραμμένα στην ελληνική γλώσσα τά όποια δέν έχουν μεταφρασθή στην άραβική και σε άλλες γλώσσες, καθώς επίσης τούς δίνεται ή δυνατότητα νά επισκέπτονται τήν Έλλάδα και ιδίως τό Άγιον Όρος, και νά συναντῶνται μέ τήν όρθόδοξη ελληνική ζωή. Ήδη οι σπουδαστές πού διδάσκονται τήν ελληνική γλώσσα, τό καλοκαίρι έρχονται στην Έλλάδα και μένοντας στην Έερά Μονή Πεντέλης παρακολουθοῦν έντατικά μαθήματα τής ελληνικής γλώσσας και, κυρίως, έρχονται σε έπαφή μέ τήν όλη ελληνική παράδοσή μας.

Ή συνάντηση αυτή τῶν δύο Έκκλησιῶν, Άντιοχείας και Έλλάδος, θά αποδώσει καλούς καρπούς, διότι έχουμε τήν εὔκαιρία νά ανταλλάξουμε τίς έμπειρίες μας. Ήμεῖς θά μάθουμε τό πῶς αντιμετωπίζουν τίς πολλές πολιτισμικές παραδόσεις και τά σύγχρονα ρεύματα, αλλά και εκείνοι θά δοῦν τήν ρωμαίικη ζωή. Πρέπει και έμεῖς νά πλησιάσουμε τούς Χριστιανούς αυτούς όχι μέσα από τήν έλλαδίτικη νοοτροπία, αλλά τήν ρωμαίικη παράδοσή μας.

Ή Έκκλησία τής Έλλάδος όφείλει νά ανοιχθῆ στίς περιοχές αυτές μέ άγάπη, σεβασμό, νηφαλιότητα και σύνεση, κυρίως μέσα στά έκκλησιολογικά πλαίσια, για νά αναπτυχθῆ περισσότερο ή ένότητα τῶν Έκκλησιῶν.

Τό ταξίδι μου στην Συρία και τόν Λίβανο, ό όποῖος τώρα έχει ειρηνεύσει και δέν βρίσκεται στό σημεῖο πού τόν γνώρισα τό 1988-90, κατά τήν διάρκεια τοῦ πολέμου, μέ όδήγησε στό συμπέρασμα ότι ή όρθόδοξη θεολογία, σε συνδυασμό μέ τήν πολιτισμική παράδοση κάθε τόπου, πρόκειται νά παίξει μεγάλο ρόλο στους ανθρώπους τής έποχῆς μας, όπου γῆς, διότι έχει μία δυνατότητα και ζωντάνια πολύ μεγάλη. Και βέβαια, αυτό πρέπει νά γίνεται μέσα από τήν προοπτική ότι κάθε έθνος δέν μπορεί νά χρησιμοποιητῆ τήν Έκκλησία, αλλά ή Έκκλησία νά υπηρετῆ τούς ανθρώπους κάθε έθνους.

Στήν Μέση Άνατολή, Μάιος 2001

Στίς σελίδες πού προηγήθηκαν ούσιαστικά δημοσίευσα τό ήμερολόγιο τό όποιο εἶχα κρατήσει από τίς ἐπισκέψεις μου στήν Μέση Ἀνατολή (Συρία-Λίβανο) κατά τήν διάρκεια τοῦ ἐμφυλίου πολέμου στόν Λίβανο.

Δέν συνηθίζω νά κρατῶ ήμερολόγιο τῆς καθημερινῆς ἐργασίας καί διακονίας. Ἀλλά, ὅταν πῆγα στήν Μέση Ἀνατολή, ἦταν δύσκολες συνθήκες καί ὅλα μου προκαλοῦσαν ἐνδιαφέρον, ὅποτε αὐθόρμητα ἄρχισα νά κρατῶ σημειώσεις. Ἔζησα ἀπό κοντά τόν ἐμφύλιο πόλεμο καί τίς συνέπειές του, ὅπως τό ἔζησε ἐδῶ στήν Ἑλλάδα ἡ προηγούμενη γενιά. Ἔτσι, τά ὅσα γράφθηκαν εἶναι ἕνα ὁδοιπορικό πού ἔχει πολλές πληροφορίες, τίς ὁποῖες δέν μπορεῖ κανεῖς εὐκολα νά συναντήση σέ ἱστορικά βιβλία. Ὅπως μοῦ εἶχαν πῆ διάφοροι Λιβανέζοι οὔτε καί αὐτοί μποροῦσαν νά καταλάβουν τί συνέβαινε στόν Λίβανο κατά τήν διάρκεια τοῦ πολέμου.

Κάθε φορά πού ὀμιλῶ γιά τήν περιοχή αὐτή, τήν θεωρῶ ὡς πατρίδα μου καί συγκινοῦμαι βαθιά. Ἐνθυμοῦμαι τίς δυσκολίες πού πέρασαν οἱ ἄνθρωποι καί συμπορευθήκα μαζί τους, τόν σταυρό τους καί τήν δική μου συσταύρωση. Ἐπίσης ἐνθυμοῦμαι μέ πολύ μεγάλη συγκίνηση τίς ἀναζητήσεις τῶν ἀνθρώπων γιά τήν πνευματική ζωή, τήν δίψα τους γιά νά βροῦν τόν Θεό, ἀλλά καί τήν καιόμενη καρδιά τους. Ἔβλεπα τήν μεγάλη διαφορά μεταξύ τῆς νοοτροπίας τῶν ἀνθρώπων πού κατοικοῦν στήν Χώρα μου καί τῶν ἀνθρώπων πού ζοῦν στήν Μέση Ἀνατολή. Ἐκεῖ συνάντησα ἀνθρώπους μέ ὑπαρξιακές ἀναζητήσεις καί πνευματικά ἐνδιαφέροντα. Ἡ καρδιά τους ἦταν ὀλάνοικτη γιά θέματα πνευματικῆς ζωῆς. Ἦταν βασανισμένοι καί ταλαιπωρημένοι ἄνθρωποι, γι' αὐτό καί ἀναζητοῦσαν τόν Θεό.

Πολλές φορές φέρνω στήν μνήμη μου τό Πατριαρχεῖο Ἀντιοχείας, τίς Μητροπόλεις, τήν Θεολογική Σχολή, τά Μοναστή-

ρια, τίς Ἐνορίες τοῦ Λιβάνου καί τῆς Συρίας. Πρό παντός ἐνθυμοῦμαι τά πρόσωπα πού συνάντησα, τόν Πατριάρχη, τούς Μητροπολίτες καί Ἐπισκόπους, τούς Κληρικούς, τούς Μοναχοῦς καί, κυρίως, τά παιδιά, μέ τήν ἀπλότητα καί τήν εὐαισθησία τους. Ὅλοι μοῦ ἔδειξαν ἀγάπη, ρωμαίικη φιλοξενία, ἐμπιστοσύνη. Μέ χαρά πληροφοροῦμαι ὅτι μερικοί ἀπό τούς φοιτητές μου εἶναι τώρα Μητροπολίτες, Κληρικοί, Καθηγητές Πανεπιστημίου καί Μέσης Ἐκπαίδευσης, ἀλλά καί καλοί οἰκογενειάρχες.

Πρέπει νά καταλάβουμε ὅτι οἱ Ἕλληνες δέν ὑπάρχουν μόνον στό κρατικό μόρφωμα πού λέγεται Ἑλλάδα, ἀλλά σέ ὅλο τόν κόσμο, μέ τήν ἔννοια τοῦ ἑλληνισμοῦ, τῶν ἑλληνιστῶν, κυρίως μέ τούς Ρωμηοῦς. Ἡ Ρωμηοσύνη δέν εἶναι κάτι διαφορετικό, ἀλλά ὁ ἑλληνισμός καί ὁ Χριστιανισμός μέ οἰκουμενική διάσταση. Αὐτό ἔχει μεγάλη σημασία γιά μᾶς πού δέν τήν ἀξιοποιοῦμε.

Ὅλα τά Κράτη ἔχουν τήν ἐξωτερική τους πολιτική καί προσπαθοῦν νά κάνουν διεισδύσεις σέ ἄλλες χῶρες, ἐξω ἀπό τόν ἔθνικό χῶρο τους. Παραδείγματα εἶναι ἡ Ἀμερική, ἡ Ρωσία, ἡ Γαλλία, ἡ Γερμανία. Ἀκόμη καί ἡ Τουρκία ἀξιοποιεῖ τόν Μουσουλμανισμό.

Ἐμεῖς ἔχουμε μιά ἰσχυρή παράδοση, λόγῳ ἑλληνισμοῦ καί ρωμηοσύνης, τήν ὁποία δέν ἀξιοποιοῦμε δημιουργικά. Ἀσκοῦμε μιά κοντόφθαλμη ἐξωτερική πολιτική, αἰσθανόμαστε τόν ἑλληνισμό ὡς ἑλλαδισμό, κάνουμε λόγο ὅτι εἴμαστε ἕνα μικρό Κράτος καί ζητᾶμε ἀπλῶς προστασία ἀπό ἄλλα μεγάλα Κράτη, καί δέν ἀξιοποιοῦμε ὅλο τό περιεχόμενο τῆς Ρωμηοσύνης οὔτε κἄν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας. Μάλιστα, κάποιοι θεωροῦν καί τά περί Ρωμηοσύνης ὡς προδοσία τοῦ ἑλληνισμοῦ, πράγμα πού μᾶς τό ἐνέσπειραν οἱ ξένοι γιά νά ξεχάσουμε τό παρελθόν μας καί τήν ἱστορία μας καί νά ἐξακολουθοῦμε νά εἴμαστε δικά τους προτεκτοράτα, χωρίς οὐσιαστική ταυτότητα, χωρίς μνήμη καί γνώση τοῦ παρελθόντος, ἀλλά μέ μιά γεροντική ἄνοια.

Μαζί μέ τήν ένθύμηση τῆς μεγαλειώδους Ρωμηοσύνης μας, θά πρέπει νά σκεπτόμαστε τούς Χριστιανούς καί τά ἀδέλφια μας, τούς Ρωμηούς, πού βρίσκονται στήν Μέση Ἀνατολή, γιατί καί αὐτοί μᾶς θεωροῦν ἀδέλφια τους, καί νά προσευχοῦμαστε γι' αὐτούς, ἐπειδή περνοῦν μεγάλη δοκιμασία, προκαλοῦνται νά ὁμολογήσουν τήν πίστη τους καί δέχονται ἕναν ἀνηλεῆ διωγμό. Αὐτό δέν πρέπει νά μᾶς ἀφήση ἀσυγκίνητους.

Προσεύχομαι στόν Θεό νά κραταιώνη τήν Ἐκκλησία τῆς Ἀντιοχείας, νά κρατᾶ στήν πίστη Κληρικούς καί λαϊκούς καί νά τούς ὀδηγῆ στήν πολυπόθητη εἰρήνη.

Ἐπίλογος